

---

**Kyrkomötet**  
**Kyrkostyrelsens skrivelse 2016:7**

**Svenska kyrkans kapitalsituation**

---

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 14 juni 2016

*Antje Jackelén*

*Helén Ottosson Lovén*

## **Skrivelsens huvudsakliga innehåll**

Kapitalet på den nationella nivån överstiger sedan 2013 med mer än 25 procent det mål som fastställdes av kyrkomötet 2008. Samtidigt kan konstateras att inkomsterna från den allmänna utjämningsavgiften inte räcker till för att bekosta de satsningar och den verksamhet kyrkomötet beslutar om. Avkastningen från kapitalet är en väsentlig finansieringskälla för till exempel beslutet om fortsatt subvention för anslutning av nya enheter till den gemensamma IT-plattformen och kyrkomötets beslut om 75 miljoner kronor till arbetet med flyktingar och asylsökande 2016.

Kyrkostyrelsen har mot bland annat denna bakgrund beslutat att i dialog med stiftet bereda frågan om fördelning av ansvar mellan nivåerna och behovet av kapital på den nationella nivån.

De utmaningar som Svenska kyrkan möter nu och i framtiden är stora och leder till behov av omfattande prioriteringar och besparingar/effektiviseringar för kyrkans alla enheter. Kyrkostyrelsen ser mot bakgrund av detta att en rimlig målnivå för det egna kapitalet vid den nationella nivån är 6,5 miljarder kronor. Genom att sätta målet för den nationella nivåns kapital högre kan avkastningen från förvaltningen förväntas även fortsatt kunna bidra till att bekosta långsiktiga åtaganden när det gäller administrativ samverkan och andra av stiftet särskilt prioriterade områden och därtill möjliggöra särskilda satsningar i likhet med den avseende arbetet med flyktingar och asylsökande. En högre målnivå på kapitalet medför också att kostnaden för att förvalta till trossamfundet överlåtna kyrkobyggnader samt kostnaderna för det nya kyrkounderhållsbidrag om 100 miljoner kronor som föreslås i kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2016:6 *Gemensamt ansvar*, initialt kan stanna på den nationella nivån.

## Innehåll

<b>Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut .....</b>	<b>3</b>
<b>Inledning .....</b>	<b>3</b>
<b>Teologiska perspektiv .....</b>	<b>3</b>
<b>Översiktlig sammanfattning av Svenska kyrkans kapital.....</b>	<b>5</b>
<b>Den nationella nivåns uppdrag .....</b>	<b>6</b>
<b>De ekonomiska förutsättningarna för den nationella nivån .....</b>	<b>8</b>
<b>Kyrkostyrelsens dialog med stiftet .....</b>	<b>9</b>
<b>Mer gemensamt ansvar krävs.....</b>	<b>10</b>
<b>Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll.....</b>	<b>13</b>

Kyrkomötet beslutar att

1. målnivån för den nationella nivåns eget kapital ska vara 6,5 miljarder kronor,
2. målnivån indexuppräknas årligen med hänsyn till konsumentprisindex,
3. om faktiskt utfall enligt årsbokslut överstiger målnivån med mer än 25 procent ska kyrkostyrelsen lämna förslag till kyrkomötet om hur överstigande kapital ska hanteras.

## Inledning

Svenska kyrkan befinner sig i en brytningstid och står inför stora utmaningar nu och i framtiden. Utmaningarna handlar om förändringar i både samhälle och kyrka.

De prognoser som gjorts över den framtida medlemsutvecklingen och de framtida intäkterna från kyrkoavgiften visar på en nedåtgående trend som innebär att Svenska kyrkan framöver kommer att kraftigt behöva minska sina kostnader. Samtidigt som de ekonomiska framtidsutsikterna pekar på att de årliga kyrkoavgiftsintäkterna om 15 år har minskat med 2,6 miljarder kronor finns det idag ett upparbetat kapital, både lokalt och på nationell nivå.

För att skapa förutsättningar för ett kyrkoliv som är långsiktigt hållbart – ekonomiskt, andligt, ekologiskt och socialt, har frågan om Svenska kyrkans kapitalbehov beretts i dialog mellan kyrkostyrelsen och stiftet. En tydlig fördelning av vilket ansvar som ska bäras av enskilda församlingar/pastorat och stift samt vilket ansvar som lämpligen bärs gemensamt av trossamfundet, behöver tryggas. Kyrkostyrelsen har därför inlett en dialog med stiftet kring dessa frågor. Därvid har bland annat diskuterats den nationella nivåns kompetens och relationen till stiftets självbestämmande, vilken styreffekt och påverkan på kyrkosynen det har om den nationella nivån, som inte är en pastoral nivå, initierar och bekostar nya arbetsuppgifter för stiftet. Den dialog som hittills har förts med stiftet har varit betydelsefull och fruktsam och kyrkostyrelsen ser behov av en fortsatt dialog kring dessa frågor under kommande år.

Svenska kyrkan kan möta förändringar med tillförsikt. Kyrkans uppdrag är detsamma som tidigare och vi kan vila i förtröstan på Guds ledning när vi söker delvis nya sätt att utföra uppdraget. Det viktiga är att kyrkan tar tillvara sina resurser för att på bästa sätt kunna verka i sin samtid. Det tillhör det goda förvalterskapet. Förändring är inte något nytt för kyrkan som genom århundradena framgångsrikt har förmått anpassa sig till nya förutsättningar för att kunna fullgöra sitt uppdrag.

Svenska kyrkans teologiska reflektion formar praktiken, men praktiken ger också delvis nya förutsättningar för teologin. Traditionen bevaras när den förmår att samtidigt behålla sitt innehåll och förnya det, så att den blir relevant i varje tid. Eventuella beslut om förändringar av ansvar för administrativa uppgifter kräver även teologisk reflektion.

## Teologiska perspektiv

Med anledning av de försämrade ekonomiska villkoren för Svenska kyrkan som kyrkostyrelsen förutser diskuteras bland annat utökad administrativ samverkan i syfte att frigöra resurser till församlingarnas arbete med den grundläggande uppgiften. Idag används mindre än hälften av församlingarnas ekonomiska resurser (45 procent enligt redovisningen för 2015) för gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. De ekonomiska förändringarna är emellertid endast ett av uttrycken för de

utmaningar som kyrkans pastorala nivåer står inför. Färre personer deltar i gudstjänster, kunskapen om kristen tro minskar samtidigt som behovet av ideella insatser ökar, de diakonala behoven växer och missionens villkor förändras bland annat av andra trostraditioners konkreta närvaro både i städer och på landsbygden. Vi kan konstatera att förutsättningarna för den grundläggande uppgiften är förändrade och att kyrkan står inför nya utmaningar när det gäller att kunna utföra sitt uppdrag.

## Den pastorala strukturen

Att samverka i högre grad kan vara rationellt, men det väcker också frågor om huruvida detta innebär en förändring i vår kyrkosyn. Riskerar Svenska kyrkan att överge något grundläggande i sin pastorala struktur genom att förstärka drag som i övrigt finns inom koncerner? Det är livet i församlingen som är grundläggande och stiftens utgör de helheter som både främjar och utövar tillsyn över församlingens liv. Kyrkostyrelsen menar att detta är en risk som man behöver vara observant på. En utveckling mot till exempel ett större gemensamt administrativt ansvar på nationell nivå förutsätter att församlingarnas och stiftens arbete med den grundläggande uppgiften stärks på konkreta sätt, inte enbart genom att resurser frigörs.

Kyrkostyrelsen har i sin långsiktiga planering understrukit den nationella nivåns roll som en sammanhållande kraft för Svenska kyrkan. Ett gott och nära samspel med stift och församlingar är en förutsättning för detta. Det måste finnas mötesplatser för samarbete kring god utveckling med bevarad identitet och utbildningar som stöder detta. Det gemensamma arbetet med den nya kyrkohandboken, den process som startat inom ramen för Dela tro – dela liv och den uppföljning i konkret, systematiskt och sammanhållet arbete med kyrkans lärande och undervisning samt uppmärksamheten på vårt reformatoriska arv under de närmaste åren är, enligt kyrkostyrelsen, exempel på sådant som ger goda förutsättningar för en sådan utveckling.

## Andligt djup och gott förvaltarskap

Det är viktigt att notera att det kan föreligga en spänning mellan att befria församlingar från administration och att, som kyrkoordningen anger det i 1 kap. 1 §, låta Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära ”gestaltas i gudstjänst och liv”. Hur motverkas att församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission, uppfattas som en ”rent andlig” angelägenhet?

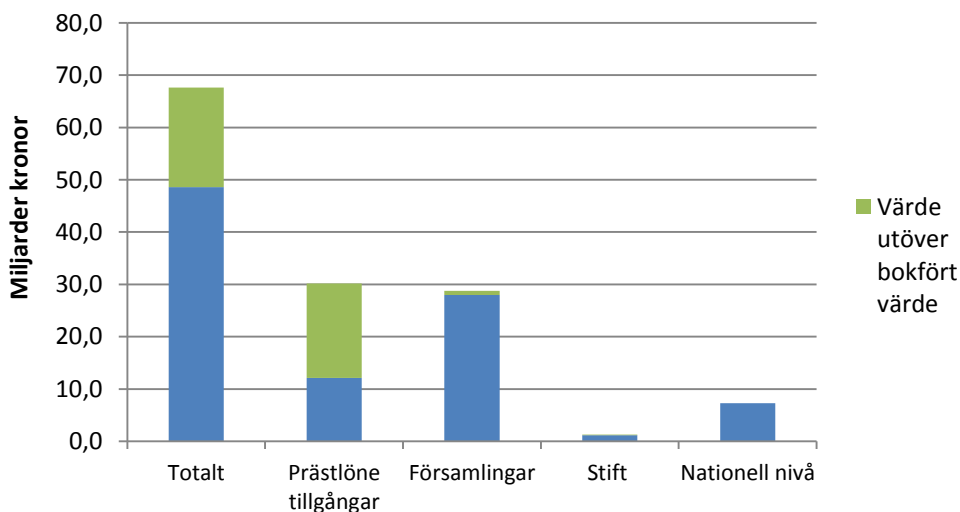
Det hör till den evangelisk-lutherska traditionens karaktär att hålla samman andligt och materiellt. Att detta skulle förutsätta att det är nödvändigt att hålla samman ansvaret för exempelvis diakonin med ansvaret för data- eller lönesystem är dock knappast en rimlig ståndpunkt. Det finns andra, och mer betydelsefulla, aspekter av det andliga livets förankring i den konkreta verkligheten som inte berörs av de förändringar som diskuteras här. Resurser behöver frigöras för att finna goda modeller för hur ökat ideellt engagemang på bästa sätt kan förenas med en professionell struktur. Ändrade ekonomiska och demografiska förutsättningar fordrar förnyelse av både gudstjänstliv och undervisning.

Det goda förvaltarskap som Svenska kyrkan eftersträvar är en ledstjärna för hur vi handskas med våra ekonomiska resurser. Detta blir tydligt i ett diakonalt perspektiv, då omsorgen om dem som lever i utsatta situationer inte ska behöva begränsas av kyrkans eget sätt att sköta det som i sammanhanget utgör stödfunktioner. En god kapitalförvaltning ska frigöra resurser till den grundläggande uppgiften som stärker vår förmåga att bidra till Guds mission i världen.

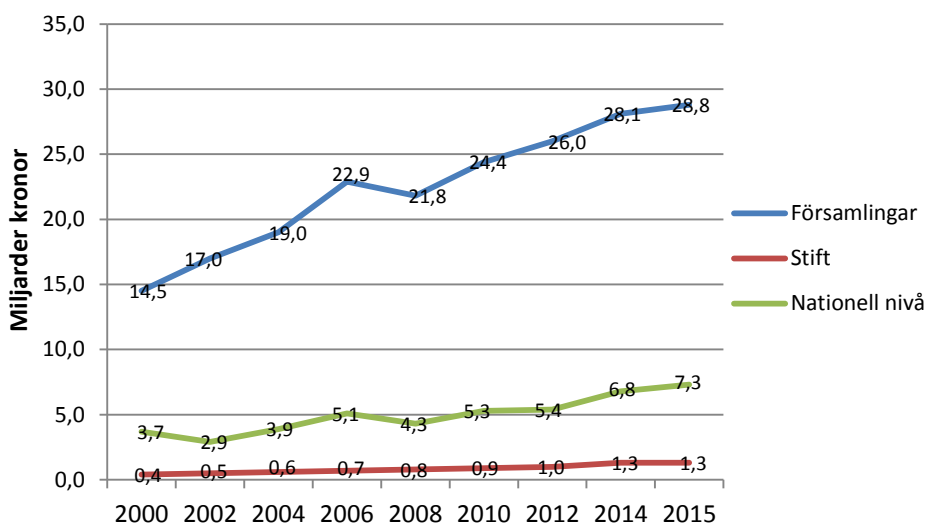
## Översiktlig sammanfattning av Svenska kyrkans kapital

KsSkr 2016:7

Tillsammans med prästlönetillgångarna (PLT) fanns värden för nära 70 miljarder kronor vid ingången av 2016. Delar av kapitalet är skyddat (PLT) och där är avkastningen på kapitalet en finansieringskälla för kyrkolivet medan andra delar av kapitalet (ca 6,5 miljarder kronor) är bundna i kyrkobyggnader, kyrkogårdar etc. som vare sig genererar avkastning eller enkelt kan omsättas till likvida medel.



Som framgår nedan har utvecklingen av kapitalet varit relativt god sedan år 2000, särskilt god har utvecklingen varit bland församlingar och pastorat samt för den nationella nivån, vars kapital till stor del (enligt kyrkomötesbeslut 2008) är tänkt att vara ett buffertkapital för hela Svenska kyrkan och där avkastningen ska kunna användas för att möta framtida åtaganden.



Sedan 2007 har kyrkomötet beslutat om utbetalningar på 1 400 miljoner kronor ur den nationella nivån kapital i form av tillfälliga eller riktade församlingsbidrag. För perioden 2007–2012 handlade det om 1 000 miljoner kronor i form av tillfälligt församlingsbidrag. Detta bidrag har betalats ut direkt till församlingar/samfälligheter (med undantag för år 2007 då tillfälligt församlingsbidrag betalades ut till stiftet) med fördelning efter antal medlemmar i respektive församling och samfällighet.

Syftet med bidraget var att det skulle användas till strategiska insatser inom församlingarna. Under perioden 2011–2014 avsattes 400 miljoner kronor i form av Riktat församlingsbidrag att användas till åtgärder som leder till ökad samverkan mellan församlingar i syfte att uppnå bestående förändringar och verksamhetseffektivisering. Därvid har stiftet fått ramar att besluta om, där ramen till respektive stift baserats på antal medlemmar i stiftet. Stiftet har sedan beslutat om medel till projekt som antingen stiftet självt drivit eller som en församling/pastorat varit huvudman för.

## Den nationella nivåns uppdrag

Genom kyrka-statreformen kom grunderna för Svenska kyrkans organisatoriska uppbyggnad att regleras i lag (lagen om trossamfund samt lagen om Svenska kyrkan). I lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan anges vad som är församlingens respektive stiftets grundläggande uppgift. I motiven för regleringen angav regeringen att det bara var det som särskiljer församlingen från övriga nivåer i Svenska kyrkan, ”... dvs. det egentliga församlingsarbetet ...” som skulle framgå av lagen. Samma resonemang fördes beträffande stiftet.

Beträffande den del av reformen som kan sägas vara det väsentligt nya, dvs. tillkomsten av det registrerade trossamfundet med en nationell nivå, är lagen betydligt mer knapphändig. I 1 § lagen om Svenska kyrkan sägs att Svenska kyrkan, utöver församlingar och stift, också har ”nationella organ”. I 6 § samma lag anges att kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ som dock inte får besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta om. Utöver detta finns också angivet i lagen att det inom Svenska kyrkan ska finnas ett organ för att ytterst pröva frågor om utlämnande av handlingar, det som idag är Svenska kyrkans överklagandenämnd.

Lagstiftaren avstod alltså i denna del från att mer preciserat ange vad som skulle vara den nationella nivåns uppgifter. Detta blev istället en fråga för den inomkyrkliga regleringen.

Genom 1999 års kyrkomötesbeslut om kyrkoordningen kom den närmare ansvarsfördelningen mellan kyrkans olika nivåer att klargöras. I inledningstexten till fjärde avdelningen om den nationella nivån sägs (här kursiverat):

*Svenska kyrkan på nationell nivå tar ansvar för kyrkans gemensamma angelägenheter i fråga om inomkyrklig normgivning, överprövning av beslut, gemensam information, utbildning, samråd samt ekumeniska relationer, internationell diakoni och mission. Till uppgiften hör också att vara kyrkans röst utåt såväl i det svenska samhället som internationellt.*

*Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Det beslutar om kyrkoordningen. Den lokala och regionala självstyrelsen kommer till uttryck i att kyrkomötet inte får besluta i sådana enskilda frågor som faller inom församlingarnas och stiftens ansvarsområden.*

*Kyrkomötet får som det högsta beslutande organet ange vilka andra organ som ska finnas på nationell nivå och vilka uppgifter de ska ha.*

I kyrkoordningens 10 kapitel finns en närmare reglering av ansvarsfördelningen mellan kyrkomötet och kyrkostyrelsen. I andra respektive tredje avdelningen i kyrkoordningen finns församlingarnas respektive stiftens ansvarsområden närmare beskrivna. Detta preciseras sedan ytterligare i kyrkoordningens övriga avdelningar.

Den lagreglerade begränsning i kyrkomötets befogenhet som beskrivits ovan (att kyrkomötet inte får besluta i enskilda frågor som faller inom församlingarnas/stift-

tens ansvarsområden) är avsedd att uttrycka en subsidiaritetsprincip. Detta innebär att beslut inte ska fattas på en högre nivå än nödvändigt men hindrar inte att kyrkomötet beslutar generella bestämmelser på områden som hör till församlingarnas/stiftens områden. Men principen kan också innebära att uppgifter i vissa fall bör flyttas till en högre nivå om de inte kan skötas på ett ändamålsenligt sätt på lägre nivåer.

Genom inledningstexten till fjärde avdelningen knyter kyrkomötet an till denna princip. Den kommer också till uttryck i hur kyrkomötet i kyrkoordningen har fördelat uppgifter och ansvar mellan nivåerna. Sådana angelägenheter som är gemensamma för hela Svenska kyrkan och inte rimligen/lämpligen kan utföras av de drygt 1 300 församlingarna eller 13 stiftet har den nationella nivån att ansvara för. Som exempel kan nämnas den inomkyrkliga normgivningen, samordning av internationell mission och diakoni, de kyrkliga grundutbildningarna och utjämnings-systemet. I vissa fall framgår redan av bestämmelsernas ordalydelse att det uppdrag som lagts på den nationella nivån förutsätter en samverkan med övriga nivåer. Ett tydligt exempel är kyrkostyrelsens uppgift att stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet (10 kap. 3 § 1 p. 1).

Just vad gäller kyrkostyrelsens uppgift att stödja stiftet kan det sägas ha skett stora förändringar under de 15 år som har gått efter reformen. Särskilt gäller detta hur samverkan sker med stiftet för att identifiera deras behov av stöd, men också det sätt på vilket kyrkostyrelsen i sin verksamhetsplanering och kyrkomötet i sina beslut om den nationella nivån verksamhetsinriktning och planeringsramar har satt fokus på de behov som har identifierats.

Stiftens uttalade önskan om administrativa stödfunktioner har på så sätt gett ett delvis nytt, eller i vart fall mer konkret, innehåll till den kyrkoordningsreglerade uppgiften för kyrkostyrelsen att ha hand om övergripande frågor när det gäller Svenska kyrkans gemensamma datasystem. Utvecklingen av gemensamma systemstöd inom ramen för administrativ samverkan är också ett av de områden som har medfört fler och nya uppgifter för den nationella nivån men också i vissa fall för stiftet. Syftet har dock varit att ytterst ge församlingarna bättre förutsättningar att utföra sitt uppdrag genom en omfördelning av uppgifter för helhetens bästa.

Att även lagstiftaren velat ge utrymme för en sådan utveckling framgår av de ovan nämnda motiven till lagen om Svenska kyrkan. I motiven (prop. 1997/98:116 s. 52) för regeringen ett resonemang om de s.k. församlingsangelägenheter som kan behövas som ett stöd för det ”egentliga” församlingsarbetet. Regeringen utgår från att församlingen även efter reformen kommer att ha ansvaret för sådana angelägenheter men fortsätter:

Dessa uppgifter är så omfattande och kan dessutom behöva anges på olika sätt allteftersom samhällsutvecklingen fortskrider och Svenska kyrkans arbetsformer utvecklas. De bör därför inte anges i lagen om Svenska kyrkan utan istället hör till det som regleras inomkyrkligt.

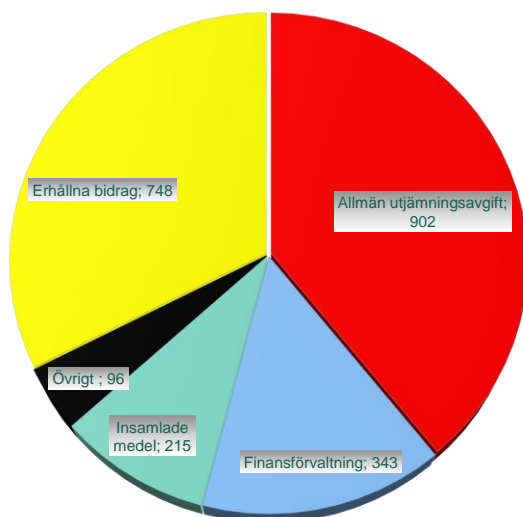
Som framgår av redovisningen ovan behöver dock denna utveckling inte innebära ett i grunden förändrat synsätt på de olika nivåernas uppdrag. Den nationella nivån utökade roll på detta område ligger väl i linje med såväl kyrkoordningsuppdraget att stödja stiftet som uppdraget att svara för kyrkans gemensamma angelägenheter. Stiftet har som en del i sin grundläggande uppgift att främja församlingslivet och detta omfattar även att främja en god förvaltning i stiftets församlingar. Det är fullt möjligt att ha kvar ett ansvar för vissa uppgifter men att uppdra åt någon annan att fullgöra dem utan att man för den skull förlorar sin identitet. Vikten av att förändringar av detta slag inte sker oreflekterat och att de genomförs i nära samspel och dialog mellan de olika nivåerna har redan tidigare framhållits.

## De ekonomiska förutsättningarna för den nationella nivån

### Så finansieras den nationella nivån

Den nationella nivån finansieras främst av den allmänna utjämningsavgiften ("sjuöringen"), bidrag, insamlade medel samt avkastning från finansförvaltningen. Över tid kommer den allmänna utjämningsavgiften att sjunka och den beräknas vara drygt 700 miljoner kronor om 15 år. Bidragen, i huvudsak kyrkoantikvarisk ersättning och Sidabidrag, kan endast användas till sina ändamål och även insamlade medel är i huvudsak ändamålsbestämda.

Cirkeldiagrammet nedan visar uppdelningen av intäkter enligt detaljbudget 2016:

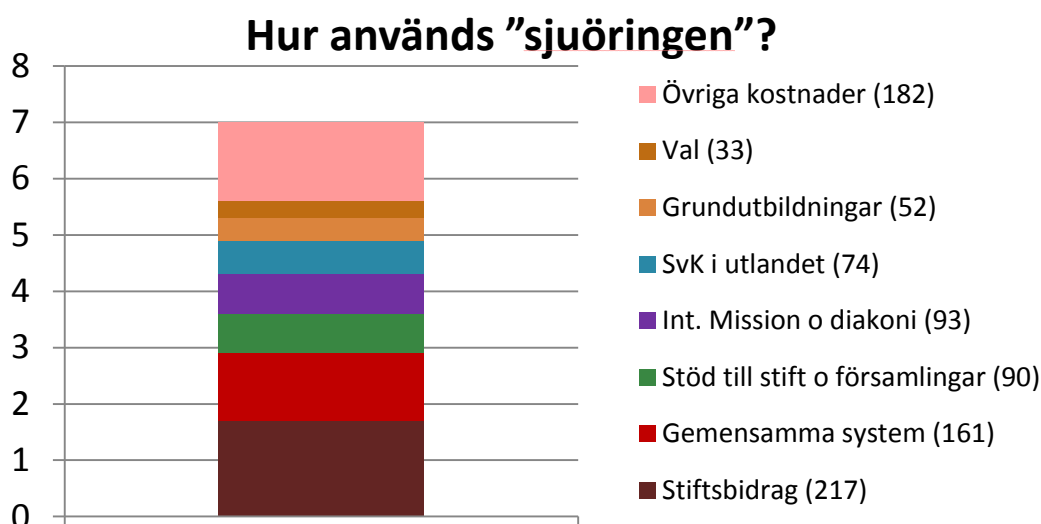


När det gäller avkastningen från finansförvaltningen budgeteras den enligt en modell som utgår från en avkastning enligt avkastningskravet (årlig real avkastning på tre procent) plus värdesäkring (två procent). Av 343 miljoner kronor utgör 206 miljoner avkastning och 137 miljoner en värdesäkring. Det innebär att kyrkostyrelsen i sin planering normalt budgeterar för ett överskott som minst ska motsvara värdesäkring- en av trossamfundets gemensamma kapital.

### Vilka kostnader täcker sjuöringen?

Stapeln nedan visar de områden som sjuöringen finansierar samt hur många ören de motsvarar. De största kostnadsposterna är stiftsbidragen samt de gemensamma systemen. Posten "Övrigt" består av flera områden där den största är ekumenik (i vilket ingår t.ex. medlemsavgifter till Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet m.fl.) men där återfinns också företräderskap, Svenska teologiska institutet i Jerusalem, kultur, inomkyrklig normgivning samt ledning och administration (kyrkomötet m.m.).





Sjuöringen räcker dock inte för att bekosta de satsningar och den verksamhet kyrkomötet beslutar om. Avkastningen från kapitalet är en väsentlig finansieringskälla för till exempel beslutet om fortsatt subvention (150 miljoner kronor perioden 2016–2018) för anslutning av nya enheter till den gemensamma IT-plattformen och kyrkomötets beslut om 75 miljoner kronor till arbetet med flyktingar och asylsökande 2016.

Att avkastningen från kapitalet har blivit en allt viktigare finansieringskälla är inte unikt för den nationella nivån. Många enheter inom Svenska kyrkan är beroende av kapitalavkastningen för att budgeten ska gå ihop.

## Kyrkostyrelsens dialog med stiftet

En viktig förutsättning och utgångspunkt för arbetet med Svenska kyrkans kapital-situation har varit att föra en dialog med stiftet. Dialogen har främst kommit till uttryck i två överläggningar, först en överläggning mellan kyrkostyrelsens arbetsutskott och stiftsstyrelsernas presidier den 8 december 2015 och därefter en överläggning mellan kyrkostyrelsen och stiftsstyrelserna den 17 mars 2016.

Inför de överläggningar som skedde med presidierna den 8 december 2015 presenterade kyrkostyrelsen bland annat de utvecklingstendenser och utmaningar som kyrkostyrelsen ser för framtiden, en bild som delades av stiftet.

Den 17 mars 2016 fortsatte kyrkostyrelsens dialog med stiftet. Vid mötet diskuterades i sex grupper ett antal frågeställningar kring bland annat behovet av kapital inom Svenska kyrkan, fördelningen av ansvar och uppgifter mellan församlingar/-pastorat, stift och den nationella nivån samt inom vilka prioriterade områden det finns störst behov av stöd. Det fördes goda och konstruktiva samtal och i de centrala delarna fanns i huvudsak en delad bild vad gäller behovet av, och principen för, ett för trossamfundet gemensamt kapital vid den nationella nivån. Särskilt lyftes också behovet av fortsatta dialoger om såväl ansvarsfördelning som gemensam prioritering av angelägna områden för satsningar, liksom behovet av ett lokalt perspektiv.

Av överläggningarna med stiftet i mars 2016 framgick vidare att den gemensamma dialogen och stiftets inflytande vad gäller prioriteringar är väsentliga för att möta utmaningarna i en episkopal kyrka. Det framgick också att en ökning av förvaltningsuppgifter på stiftet inte får ske på bekostnad av stiftets möjlighet att fullgöra sitt pastorala ansvar i främjande och tillsyn över församlingarna och särskilt

viktigt är det att tillsynsfrågan bearbetas noggrant. Kyrkostyrelsen kunde vid överläggningarna konstatera att de sedan tidigare gemensamt prioriterade områden där stiftens uttryckt störst behov av stöd – omvärldsanalys/forskning, administrativ samverkan, stöd till den grundläggande uppgiften samt kommunikation – fortsatt gäller. Därtill identifierar stiftens ytterligare angelägna områden för satsningar.

Det är enligt kyrkostyrelsens uppfattning viktigt att dialogen mellan den nationella nivån och stiftens i dessa frågor får fortsätta och hållas levande. Kyrkostyrelsen avser därför att återkomma till stiftens för fortsatta diskussioner kring fördelning av uppgifter och ansvar mellan kyrkans olika nivåer. Exakt hur den processen bör se ut kan kyrkostyrelsen i dag inte uttala sig om, men det kan konstateras att de överläggningar som hittills varit har varit uppskattade och givande och det torde finnas behov av flera sådana överläggningar. Dialogprocessen kan dock även behöva föras på flera nivåer och i flera olika former. I det fall den fortsatta dialogen ger vid handen att överflyttning av ansvar i vissa delar bör göras kan detta naturligtvis också få påverkan på målnivån för den nationella nivåns kapitalförvaltning. Kyrkostyrelsen får i sådana fall återkomma i frågan till kyrkomötet.

## Mer gemensamt ansvar krävs

Utifrån den dialog som pågår med stiftens kan kyrkostyrelsen konstatera att det råder en samsyn kring att det krävs mer av gemensamt ansvar för att klara Svenska kyrkans uppgift i framtiden. Det går inte att vara främmande för samtal om överflyttning av ansvar mellan nivåer om det är rimligt/rationellt/effektivt, så länge den grundläggande uppgiften ansvaras för och bedrivs i den lokala församlingen. Kyrkostyrelsen ser, som framhållits ovan, att dessa samtal fortsatt behöver föras inom kyrkan och kommer att ta ett ansvar för att så ska ske. Beslut om förändringar av ansvar behöver innefatta en kontinuerlig teologisk reflektion. Det goda förvaltarskapet är en ledstjärna för hur vi handskas med våra ekonomiska resurser vilket, som framgått ovan, blir konkret och tydligt inom bland annat diakonin. Omsorgen om de som lever i utsatta situationer ska inte behöva begränsas av kyrkans eget sätt att sköta det som i sammanhanget utgör ”stödfunktioner.”

De utmaningar som Svenska kyrkan möter nu och i framtiden är stora och leder till behov av omfattande prioriteringar och besparingar/effektiviseringar för kyrkans alla enheter. Kyrkostyrelsen ser mot bakgrund av detta att trossamfundets gemensamma resurser kommer att behövas för att även fortsatt kunna utgöra ekonomiska tillskott för särskilda satsningar som t.ex. det nu aktuella arbetet med flyktingar och asylsökande, såväl i Sverige som inom den internationella verksamheten.).

Kyrkostyrelsen ser vikten av att på bästa sätt kunna bidra till en fortsatt utvecklad administration i Svenska kyrkan. Stärkt samarbete och samverkan med stiftens är en kritisk framgångsfaktor för att önskvärda resultat och effekter ska uppstå. Som framgått ovan har stiftens ett begränsat ekonomiskt kapital samtidigt som många önskvärda initiativ kräver initiala ekonomiska satsningar.

## Förutsättningar för gemensamma satsningar

Trots beslut om utbetalningar på 1,4 miljarder kronor ur kapitalet och därtill satsningar på gemensamma system etc. har kapitalet vid den nationella nivån fram till idag ökat till 7 miljarder kronor, icke realiserade värdeökningar inkluderat. Detta har i allt väsentligt skett med anledning av goda resultat i kapitalförvaltningen. Det har inneburit att kyrkostyrelsen och kyrkomötet kunnat finansiera riktade satsningar, nu

senast till utökad anslutning till den gemensamma IT-plattformen och extra resurser till arbetet med flyktingar/asylsökande. Jämfört med den resurs på cirka 350 miljoner kronor som kapitalavkastningen bidrar med idag skulle ett kapital i nivå med dagens målnivå på 4 miljarder kronor bidra med ca 200 miljoner kronor, dvs. 150 miljoner kronor mindre per år (värdesäkring inkluderad).

Frågan om Svenska kyrkans kapitalsituation har aktualiserats bland annat med anledning av att kapitalet på den nationella nivån sedan 2013 med mer än 25 procent överstiger det mål som fastställdes av kyrkomötet 2008. Målet på fyra miljarder kronor sattes utifrån ett synsätt som bygger på att kapitalet på den nationella nivån i huvudsak ska ses som ett ”riskkapital” för hela Svenska kyrkan. Kapitalet utgör, utifrån det synsättet, en buffert som kan användas vid större ekonomiska kriser (tillfälliga eller bestående) för att mildra konsekvenserna av en sådan händelse och möjliggöra tid för omställning. Samtidigt var också tanken vid beslutet 2008 att avkastningen på kapitalet skulle kunna användas för ”Framtida åtaganden”, vilket kunde handla om såväl historiska förpliktelser som gemensamma satsningar. Vid tidpunkten för beslutet om nivå för mållkapitalet var avkastningskravet fyra procents real avkastning (sedan 2010 tre procent) vilket avspeglade ett väsentligt högre ränteläge än idag. Det högre ränteläget innebar att man med dåvarande kapitalnivå kunde förvänta sig en relativt god avkastning.

## Behov av kapital för att kunna möta kyrkans utmaningar och behov

Det nationella kapitalet ska utgöra en resurs för hela trossamfundet. Utbetalningar direkt ur kapitalet minskar möjligheterna till framtida avkastning och bör inte göras annat än vid en exceptionell krissituation. I dagens situation med behov av såväl mer akuta insatser som strategiska satsningar bör främst kapitalets avkastning vara den gemensamma resurs som bidrar till ett långsiktigt hållbart kyrkoliv. Kyrkostyrelsen ser fortsatta behov av resurser för globala utmaningar, som t.ex. migration. Kyrkostyrelsen har i sin dialog med stiftens konstaterat att det finns behov av att satsa ytterligare resurser inom bland annat gemensamma system och administrativ samverkan. Varje satsad krona måste kunna motiveras ur ett ekonomiskt och/eller kvalitativt perspektiv.

Vidare föreslår kyrkostyrelsen i skrivelse 2016:6 *Gemensamt ansvar* att församlingar och pastorat ska betala en kyrkunderhållsavgift på *högst* två och ett halvt öre per etthundra kronor av avgiftsunderlaget. De medel som kan tas in via denna nya kyrkunderhållsavgift ska enligt förslaget finansiera dels förvaltningen av de kyrkor som föreslås kunna ägas gemensamt genom trossamfundet och dels ett kyrkunderhållsbidrag som föreslås utgå till stiftens för att användas som stöd till församlingar och pastorat för underhåll av kyrkobyggnaderna. Som kyrkostyrelsen framhåller i motiven till bestämmelsen om kyrkunderhållsavgift bör, om kyrkomötet beslutar om en högre målnivå för kapitalet, någon avgift initialt inte behöva tas ut, utan kostnaderna kan täckas av avkastningen från finansförvaltningen på nationell nivå.

Avkastningen från kapitalet är redan idag en avgörande faktor för att finansiera pågående satsningar och därpå följande förvaltningskostnader. Kostnader för gemensamma system är en betydande post i den nationella nivåns resultaträkning och den kommer att öka när såväl antal användare som system ökar. Samtidigt innebär det en minskad kostnad för hela kyrkan och en gemensam IT-plattform är en förutsättning för fortsatt effektivisering av administrationen.

Mot bakgrund av det anförda ser kyrkostyrelsen att den idag faktiska nivån på kapitalet är rimlig vid beaktande av såväl riskperspektiv som möjligheterna att med kapitalavkastning kunna finansiera de för kyrkan prioriterade och gemensamma satsningarna. Kyrkostyrelsen är, som berörts ovan, inte främmande för att de fortsatta diskussionerna om bland annat fördelning av ansvar kan leda till andra överväganden, men att i dagsläget behålla målet på den nivå som beslutades 2008 och samtidigt börja göra utbetalningar direkt ur kapitalet är inte ett ansvarsfullt sätt att skapa förutsättningar för ett långsiktigt hållbart kyrkoliv med tanke på de utmaningar Svenska kyrkan står inför. Samtidigt med besparingar och effektiviseringar, som är ett nödvändigt inslag för alla enheter inom kyrkan, krävs väl motiverade satsningar, där avkastningen på kapitalet utgör en gemensam resurs. Ett tillräckligt kapital som kan generera en tillräcklig avkastning är också centralt för att finansiera en stabil förvaltning av de gemensamma systemen. Genom att fortsätta dialogen om ansvarsfördelning och gemensamma prioriteringar samt därtill säkerställa en effektiv ekonomistyrning kan, och behöver, än mer handlingsutrymme skapas.

Kyrkostyrelsen menar därför att en rimlig målnivå för det egna kapitalet vid den nationella nivån är 6,5 miljarder kronor. Det faktiska kapitalet enligt årsbokslutet för 2015 är 7,1 miljarder kronor (7 071 mnkr) men mot bakgrund av den volatilitet som finns på finansmarknaderna är det rimligt att sätta målet något lägre. Precis som enligt idag gällande ordning bör kapitalet värdesäkras och om faktiskt utfall överstiger målnivån med mer än 25 procent bör kyrkostyrelsen återkomma till kyrkomötet med förslag om hur överstigande kapital ska hanteras.

## Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

KsSkr 2016:7

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 14 juni 2016.

*Närvarande:* ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, ledamöterna Wanja Lundby-Wedin, Mats Hagelin, Marta Axner Ims, Cecilia Brinck, Olle Burell, Nils Gårder, Birgitta Halvarsson, Lars Johnsson, Sven E. Kragh, Eric Muhl, Ulla Rickardsson, Erik Sjöstrand, Karl-Gunnar Svensson samt tjänstgörande ersättaren Katarina Wedin.

*Föredragande:* Ekonomi- och finanschef Ola Hägglund

Kyrkostyrelsen beslöt

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2016:7 *Svenska kyrkans kapitalsituation*.